

Nr 54

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för budgetåret 1967/68 till finansiellt utvecklingsbistånd jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

1:o) **Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 9, punkt E 1, s. 72—76 av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1967) föreslagit riksdagen att *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga åtgärder för att lämna ett extra svenskt bidrag till Internationella utvecklingsfonden, *dels* medge att Sverige förbinder sig att för vart och ett av åren 1967 och 1968 lämna bidrag till Internationella livsmedelsprogrammet utöver de tidigare utfästa med 1 000 000 dollar, *dels ock* till Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 69 980 000 kr.

Anslagen till finansiellt utvecklingsbistånd redovisas för innevarande budgetår *dels* på driftbudgeten under Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd och Bidrag till Internationella livsmedelsprogrammet, *dels* på kapitalbudgeten under det på fonden för låneunderstöd upptagna anslaget Bidrag till Internationella utvecklingsfonden. Hela biståndet föreslås i fortsättningen redovisat på driftbudgeten under två anslag, ett för multilateralt och ett för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd. De behållningar som vid utgången av innevarande budgetår finns på anslagen Bidrag till Internationella livsmedelsprogrammet och Bidrag till Internationella utvecklingsfonden föreslås bli överförda till anslaget Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.

För nästa budgetår föreslås anslagen till finansiellt utvecklingsbistånd bli höjda med sammanlagt 22 897 000 kr. till 194 980 000 kr., vilket sistnämnda belopp föreslås fördelat med 69 980 000 kr. på multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd och återstoden — 125 000 000 kr. (nu 110 000 000 kr.) — på bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.

I detta sammanhang har utskottet behandlat

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Kilsmo* och *Sörenson* (I: 84) och den andra inom andra kammaren av herrar *Rimås* och *Johansson* i Skärstad (II: 112), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en undersök-

ning av möjligheterna att vid sidan av de internationella fonderna inrätta en svensk livsmedelsfond, uppbyggd på överskott av svenska livsmedel;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Werner* (I: 218) och den andra inom andra kammaren av herr *Hermansson m. fl.* (II: 272), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte anslå 100 miljoner kronor att användas till multilateralt finansiellt bistånd i form av extra bidrag till Internationella utvecklingsfonden, utöver det i statsverkspropositionen upptagna anslaget för detta ändamål;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Svenungsson m. fl.* (I: 307) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedin m. fl.* (II: 381), i vilka motioner hemställts att riksdagen måtte bevilja ytterligare 5 miljoner kronor till det Internationella livsmedelsprogrammet för chartring av svenskt tonnage för spannmålstransporter till Indien;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Dahlén* och *Bengtson* (I: 382) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 484), i vilka motioner, såvitt nu är i fråga, hemställts a) att riksdagen begär att regeringen ger sin representation i vederbörande internationella organ i uppdrag att kraftfullt verka för en gradvis uppbyggnad av i motionerna föreslaget program och miljardfond för multilateral livsmedelshjälp, b) att riksdagen uttalar att Sverige är villigt att till en sådan fond för livsmedelshjälp bidra med 100 milj. kronor per år eller den större andel som kan komma att erfordras, c) att riksdagen i skrivelse till regeringen framhåller vikten av att Sverige i internationella sammanhang gör ökade ansträngningar för att åstadkomma en stabilisering av vissa viktiga u-landsprodukters priser på rimlig nivå samt andra åtgärder för att stödja u-ländernas exportansträngningar;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Dahlén* och *Bengtson* (I: 383) och den andra inom andra kammaren av herrar *Hedlund* och *Ohlin* (II: 485), i vilka motioner yrkats att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till innevarande års höstriksdag om ett svenskt garantisystem till skydd för investeringar i u-länderna;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 479) och den andra inom andra kammaren av herr *Bohman m. fl.* (II: 603), i vilka motioner, såvitt nu är i fråga, yrkats att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa att förslag till nationellt investeringsgarantisystem föreläggs innevarande års höstriksdag;

dels en inom andra kammaren av herr *Rubin* väckt motion (II: 612), i vilken hemställts att riksdagen måtte anvisa tillhoppa 1,06 miljard kr. till u-landsbistånd för budgetåret 1967/68, motsvarande en procent av bruttonationalprodukten år 1966 beräknad till fasta produktionskostnadspriser enligt följande fördelning, såvitt nu är i fråga: a) Anslaget till det för FAO

och FN gemensamma Internationella livsmedelsprogrammet under sjunde huvudtiteln höjs från föreslagna 15,7 milj. kr. till 250 milj. kr., b) Till Asia-tiska utvecklingsbanken anvisas 175 milj. kr. att användas för långfristiga lågräntelån till 1) utbyggnad av distributionsnätet genom förbättrade kommunikationer mellan jordbruksproduktionsområden och marknadsorter, 2) förbättrade lagringslokaler, 3) erosionsförebyggande åtgärder och 4) landsbygdens elektrifiering, c) 100 milj. kr. avsättes till en av stat, näringsliv och fackföreningar gemensamt förvaltd fond för importkrediter och garantier mot förlust till svenska importörer i samband med införsel av varor från u-länderna i följande SITC-grupper: 512—599, 621—629, 661—698, 711—735, 861—864, 892, 895, 899,6 (enligt UN STATISTICAL PAPER VOL II SERIES M No 38), d) 50 milj. kr. avsättes till exportkrediter för export av utvecklingsvaror i SITC-grupper: 512—599, 621—629, 661—698, 711—735, 861—864, 892, 895, 899,6;

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Sterne* och *Larsson* i Umeå väckt motion (II: 695), i vilken hemställts att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för att förbättra exportkreditgivningen syftande till a) sänkta premier, b) högre garantiprocentsats, c) möjligheter till längre kredittider, d) förbättrad form för ramgarantier, e) att ramen för det totala betalningsansvaret för staten vid garanti-givningen ökas i syfte att bl. a. möta den ökade efterfrågan på u-garantier.

Beträffande motiveringen för de motionsvis framställda yrkandena får utskottet hänvisa till motionerna I: 84, II: 272, I: 307, II: 484, II: 485, I: 479, II: 612 och II: 695.

Över motionen II: 695 har utskottet i den ordning § 46 riksdagsordning- en föreskriver inhämtat yttrande från *exportkreditnämnden*. Se *Bilaga* till detta utlåtande.

Utskottet. Departementschefen har i statsrådsprotokollet uttalat att Sveriges solidaritet med FN och u-länderna gör det naturligt att även i ett ansträngt samhällsekonomiskt läge ge utvecklingsbiståndet hög prioritet. Kungl. Maj:ts förslag för budgetåret 1967/68 innebär en höjning av de totala anslagen för biståndsändamål med omkring 20 procent. I fråga om anslagen till finansiellt utvecklingsbistånd är den föreslagna höjningen ca 13 procent. Utskottet finner ändamålsenligt att anslagen till finansiellt bistånd i fortsättningen redovisas på driftbudgeten under två anslag.

Beträffande verksamheten inom Internationella utvecklingsfonden (IDA) anför departementschefen att Sverige biträtt ett förslag vid Världsbankens och IDA:s senaste årsmöte som siktar till en fyrdubbling av den årliga bidragsnivån fr. o. m. budgetåret 1969/70. I avvaktan på resultatet av närmare diskussioner på det internationella planet om realiserandet av detta förslag har Kungl. Maj:t föreslagit att det svenska bidraget till IDA för budgetåret

1967/68 skall utgå med oförändrat belopp, lika fördelat på ordinarie och extra bidrag. Svenskt stöd till IDA lämnas även genom att en del av Sveriges bilaterala finansiella bistånd anknyts till IDA-projekt. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts förslag och kan av nyss anförda skäl inte biträda förslaget i motionerna I: 218 och II: 272. Inte heller kan utskottet tillstyrka yrkandet i motionen II: 612 om ett betydande medelstillskott till Asia-tiska utvecklingsbanken med särskild ändamålsbestämning.

Kungl. Maj:ts förslag beträffande bidraget till Internationella livsmedelsprogrammet (WFP) innebär en höjning med hälften av det bidrag som redan utfästs till WFP för åren 1967 och 1968. Bidraget avses liksom hittills kunna utgå till hälften i form av leveranser av svenska jordbruksprodukter. Med tillstyrkande härav avstyrker utskottet motionerna I: 84 och II: 112 samt, såvitt nu är i fråga, II: 612. Det i motionerna I: 307 och II: 381 framställda förslaget, vilket förutsätter överförande av 5 milj. kr. från det under punkten 2 upptagna anslaget till förevarande anslag, innefattar en preferens för svenskt tonnage som ej synes förenlig med de uttalanden mot flaggdiskriminering som biträtts av Sverige. Med hänsyn härtill och till vad som nyss anförts avstyrker utskottet de sistnämnda båda motionerna.

En betydande internationell aktivitet råder för närvarande på livsmedelsområdet och resultatet härav kan förväntas bli förslag om en väsentligt ökad internationell livsmedelshjälp. Utskottet anser att en sådan aktion bör få svenskt stöd men kan inte biträda förslaget i motionerna I: 382 och II: 484 om ett svenskt initiativ för uppbyggnad av en miljardfond för multilateral livsmedelshjälp och utfästelse om årliga bidrag till en dylik fond.

Att det för u-länderna ogynnsamma bytesförhållandet i den internationella handeln i hög grad påverkar ländernas ekonomiska situation och begränsar bl. a. deras möjligheter till produktionshöjande investeringar är uppenbart. Sverige har också genomfört tullsänkningar beträffande vissa u-landsprodukter och möjligheterna att gå vidare på denna väg torde komma under övervägande. Förslag har nyligen framlagts om direkta biståndsåtgärder i syfte att främja u-ländernas export. Någon åtgärd med anledning av yrkandet i motionerna I: 382 och II: 484 om en svensk aktion på det internationella planet i nu nämnda frågor synes därför inte påkallad. Inte heller kan utskottet biträda förslaget i motionen II: 612 om en betydande medelsanvisning för olika åtgärder till främjande av u-ländernas export.

Departementschefen har anmält att frågan om upprättande av ett nationellt investeringsgarantisystem kommer att utredas inom berörda departement. Världsbanken har nyligen framlagt förslag till ett multilateralt garantisystem, omfattande såväl direktförsäkring av investeringar som återförsäkring av nationella investeringsgarantier. En prövning av garantiobjekten skulle i båda fallen ankomma på det land från vilket investeringarna skulle göras. Med hänsyn härtill och till att ett multilateralt investerings-

garantisystem inte torde komma att etableras inom den närmaste framtiden kan frågan om upprättande av ett svenskt garantisystem anses ha fått ytterligare aktualitet. I motionerna I: 383 och II: 485 samt I: 479 och II: 603 yrkas att förslag rörande ett nationellt garantisystem skall föreläggas innevarande års höstriktdag. Utskottet anser sig inte böra förorda en dylik tidsangivning men vill å andra sidan framhålla angelägenheten av att det pågående utredningsarbetet bedrivs med sikte på att förslag i ämnet kan föreläggas 1968 års riksdag. Utskottet föreslår att riksdagen i anledning av motionerna i skrivelse till Kungl. Maj:t ger till känna vad utskottet här anfört.

Med hänvisning till vad som anförts av exportkreditnämnden i dess yttrande över motionen II: 695 finner inte utskottet någon åtgärd med anledning av motionen vara påkallad.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna I: 218 och II: 272, I: 307 och II: 381 samt II: 612, sistnämnda tre motioner såvitt nu är i fråga,

1. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta erforderliga åtgärder för att lämna ett svenskt extra bidrag till Internationella utvecklingsfonden,

2. medge att Sverige förbinder sig att för vart och ett av åren 1967 och 1968 lämna bidrag till Internationella livsmedelsprogrammet utöver de tidigare utfästa med 1 000 000 dollar,

3. till *Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 69 980 000 kr.;

B. att motionerna I: 84 och II: 112 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

C. att motionerna I: 382 och II: 484, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående uppbyggnad av en miljardfond för multilateral livsmedelshjälp och svenska bidrag till en sådan fond, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

D. att motionerna I: 382 och II: 484, såvitt de avser skrivelse till Kungl. Maj:t angående åtgärder för att främja u-ländernas exportansträngningar, icke må föranleda någon riksdagens åtgärd;

E. att riksdagen må, i anledning av motionerna I: 383 och II: 485 samt I: 479 och II: 603, sistnämnda båda motioner såvitt de avser ett nationellt investeringsgarantisystem, i skrivelse till Kungl. Maj:t ge till känna vad utskottet anfört;

F. att motionen II: 612, såvitt den avser anvisande av medel för upprättande av en fond för importkrediter m. m., icke må av riksdagen bifallas;

G. att motionen II: 695 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

2:o) **Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd.** Kungl. Maj:t har (punkt E 2, s. 76—81) föreslagit riksdagen att *dels* godkänna i statsrådsprotokollet angivna riktlinjer för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd, *dels ock* till Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd för budgetåret 1967/68 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kr.

Under förevarande punkt har utskottet behandlat de under punkten 1 omnämnda motionerna I: 307 och II: 381 såvitt nu är i fråga.

Utskottet. I utskottets denna dag avgivna utlåtande nr 53 angående anslag till utvecklingsbistånd under tredje huvudtiteln har under punkten 15 konstaterats att Kungl. Maj:ts förslag beträffande anslag till fältverksamhet med 65 milj. kr. understiger det medelsbehov som beräknats av styrelsen för internationell utveckling (SIDA) i dess anslagsframställning för budgetåret 1967/68. I berörda utlåtande anförs att vid en anpassning av verksamheten till det av Kungl. Maj:t föreslagna anslagsbeloppet fullgörandet av de avtalsmässiga förpliktelserna måste i första hand säkerställas. Det uttalas vidare att vittgående inskränkningar av övriga planerade insatser skulle bli nödvändiga. I utlåtandet anges ett antal verksamheter vilka särskilt anses böra fullföljas.

SIDA har uppgjort planer för ej länderbundet familjeplaneringsbistånd, vilkas förverkligande enligt anslagsframställningen skulle kräva en medelsanvisning av 12,6 milj. kr. För mindre fältprojekt och bistånd genom enskilda organisationer har medelsbehovet beräknats till 6 milj. kr. Aktiviteter för utbildning av afrikanska kvinnor har kostnadsberäknats till 8,2 milj. kr. och för bidrag till den av FN:s hjälporgan för Palestinaflyktingar bedrivna yrkesutbildningsverksamheten har anmälts ett medelsbehov av 10,5 milj. kr. Slutligen har beräknats 2,5 milj. kr. för igångsättande under budgetåret 1967/68 av ett program för forskning på vissa för u-länderna betydelsefulla områden. Sammanlagt har SIDA sålunda för nu angivna ändamål beräknat medelsbehovet för nästa budgetår till 39,8 milj. kr., vilket innebär en avsevärd ökning i förhållande till innevarande budgetår.

I utskottets nyssnämnda utlåtande har ytterligare konstaterats att vissa besparingar beräknas uppkomma på grund av rationaliseringsåtgärder. Vidare har vissa medelstillskott förutsatts genom av utskottet förordad överföring av medel inom tredje huvudtiteln från anslag avseende multilateralt bistånd till anslaget för fältverksamhet. Dessa tillskott har emellertid be-

tecknats som otillräckliga för att tillgodose de angelägna ändamålen inom fältverksamheten.

Utskottet anser angeläget att de av utskottet i det föregående angivna aktiviteterna kan förverkligas under budgetåret 1967/68. En ändamålsenlig åtgärd för vinnande av detta syfte skulle enligt utskottets mening vara, om — utöver den av utskottet förordade överföringen av anslagsmedel inom tredje huvudtitelns ram — en överföring kunde ske av medel från sjunde till tredje huvudtiteln. Utskottet avser härvid överföring från sjunde huvudtiteln nu ifrågavarande anslag avseende bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd till tredje huvudtiteln anslag för fältverksamhet. Som ett särskilt vägande skäl för en dylik åtgärd vill utskottet åberopa att dessa båda anslag i stort tjänar samma syfte och ofta avser varandra kompletterande insatser. Utskottet har vid frågans övervägande stannat vid att förorda att Kungl. Maj:t bemyndigas vidta åtgärd av nu angiven innebörd.

Med avseende på frågan i vilken omfattning den av utskottet här förordade överföringen av anslagsmedel kan bli erforderlig får utskottet framhålla att någon exakt bedömning härutinnan inte synes möjlig för närvarande. Detta sammanhänger bl. a. med att storleken av överföringar inom tredje huvudtiteln och möjliga anslagsbesparingar inte nu kan preciseras. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att efter närmare utredning ta ställning till berörda spörsmål.

Utskottet ansluter sig till de i statsrådsprotokollet angivna riktlinjerna för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd, vilket bl. a. innefattar möjlighet att ingå åtaganden avseende de på budgetåret 1967/68 närmast följande tre—fem budgetåren. Utskottet tillstyrker Kungl. Maj:ts anslagsäskande, dock under beaktande av vad utskottet i det föregående anfört.

Under föregående punkt har utskottet avstyrkt motionerna I: 307 och II: 381, vari föreslagits en minskning av förevarande anslag till förmån för motsvarande ökad medelsanvisning på det multilaterala finansiella biståndets område.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

A. att riksdagen må, med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 307 och II: 381, nämnda motioner såvitt nu är i fråga,

1. godkänna de i statsrådsprotokollet över finansärenden för den 3 januari 1967 angivna riktlinjerna för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd,

2. till *Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd* för budgetåret 1967/68 på driftbudgeten under sjunde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 125 000 000 kr.;

B. att riksdagen må bemyndiga Kungl. Maj:t att från det under A. 2. ovan angivna anslaget överföra medel till

det under tredje huvudtiteln för budgetåret 1967/68 uppförda reservationsanslaget till fältverksamhet i enlighet med vad utskottet förordat.

Stockholm den 11 april 1967

På statsutskottets vägnar:

GÖSTA BOHMAN

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Virgin, Axel Andersson, Birger Andersson, Fritz Persson, Kaijser, Harry Carlsson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bengtson, Ottosson, Bengt Gustavsson, Rönberg, Björk och Sundin; samt

från andra kammaren: herrar Bohman, Blidfors, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Nihlfors, Lindholm, Fagerlund, Björkman, Källstad, Tobé, Svanberg, Sjönell, Lindkvist och Nilsson i Kristianstad.

Reservationer

1) vid *punkten 1* (Multilateralt finansiellt utvecklingsbistånd)

a) av herrar *Axel Andersson, Harry Carlsson, Bengtson, Sundin, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Källstad, Tobé* och *Sjönell*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 382 och II: 484, såvitt de avser fond för livsmedelshjälp, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »En betydande» och slutar med »dylik fond», bort ha följande lydelse:

»En betydande internationell aktivitet råder för närvarande på livsmedelsområdet och resultatet härav kan förväntas bli förslag om en väsentligt utökad internationell livsmedelshjälp. Utskottet anser att en sådan aktion bör få svenskt stöd i enlighet med förslagen i motionerna I: 382 och II: 484 om ett svenskt initiativ för en gradvis uppbyggnad av en miljardfond för multilateral livsmedelshjälp och utfästelse om årliga bidrag till en dylik fond. Utskottet tillstyrker därför dessa förslag.»

dels ock utskottets hemställan under C. bort ha följande lydelse:

»C. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 382 och II: 484 såvitt nu är i fråga, *dels* i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla att åt Sveriges representation i vederbörande internationella organ uppdras att kraftfullt verka för en

gradvis uppbyggnad av i motionerna föreslaget program och miljardfond för multilateral livsmedelshjälp, dels ock uttala att Sverige är villigt att till en sådan fond för livsmedelshjälp bidra med 100 milj. kronor per år eller den större andel som kan komma att erfordras;»

b) av herrar *Axel Andersson, Harry Carlsson, Bengtson, Sundin, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Källstad, Tobé* och *Sjönell*, vilka ansett att utskottet bort tillstyrka motionerna I: 382 och II: 484, såvitt de avser u-landsprodukters priser, och att därför

dels det stycke i utskottets yttrande på s. 4, som börjar med »Att det» och slutar med »u-ländernas export», bort ha följande lydelse:

»Att det för u-länderna ogynnsamma bytesförhållandet i den internationella handeln i hög grad påverkar ländernas ekonomiska situation och begränsar bl. a. deras möjligheter till produktionshöjande investeringar är uppenbart. Sverige har också genomfört tullsänkningar beträffande vissa u-landsprodukter och möjligheterna att gå vidare på denna väg torde komma under övervägande. Förslag har nyligen framlagts om direkta biståndsåtgärder i syfte att främja u-ländernas export. I anslutning härtill synes det i motionerna I: 382 och II: 484 framförda yrkandet om en svensk aktion på det internationella planet i nu nämnda frågor väl motiverat. Utskottet tillstyrker därför detta motionsyrkande. Däremot kan utskottet inte biträda förslaget i motionen II: 612 om en betydande medelsanvisning för olika åtgärder till främjande av u-ländernas export.»

dels ock utskottets hemställan under D. bort ha följande lydelse:

D. att riksdagen må, med bifall till motionerna I: 382 och II: 484 såvitt nu är i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t framhålla vikten av att Sverige i internationella sammanhang gör ökade ansträngningar för att åstadkomma en stabilisering av vissa viktiga u-landsprodukters priser på rimlig nivå samt andra åtgärder för att stödja u-ländernas exportansträngningar;»

2) vid *punkten 2* (Bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd) av herrar *Axel Andersson, Harry Carlsson, Bengtson, Sundin, Eliasson* i Sundborn, *Nihlfors, Källstad, Tobé* och *Sjönell*, vilka — under förutsättning av bifall till reservationen 6 beträffande anslag till fältverksamhet i utskottets utlåtande nr 53 — ansett

dels att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

»I sitt utlåtande nr 53 har utskottet föreslagit riksdagen att till Fältverksamhet för budgetåret 1967/68 under tredje huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 149 milj. kr., vilket i förhållande till Kungl. Maj:ts förslag innebär en ökning med 50 milj. kr. Med hänvisning härtill och då utskottet

ansluter sig till de i statsrådsprotokollet angivna riktlinjerna för bilateralt finansiellt utvecklingsbistånd tillstyrker utskottet Kungl. Maj:ts nu ifrågasvarande anslagsäskande under sjunde huvudtiteln.

Under föregående punkt har utskottet avstyrkt motionerna I: 307 och II: 381, vari föreslagits en minskning av förevarande anslag till förmån för motsvarande ökad medelsanvisning på det multilaterala finansiella biståndets område.»

dels ock att utskottets hemställan under B. bort utgå.

*Bilaga***Exportkreditnämndens yttrande över motionen II: 695 (9/3 1967)**

Ifrågavarande motion avser att förbättra de svenska exportkreditgarantierna och utmynnar i ett flertal förslag i detta syfte.

De olika förslagen behandlas i det följande under särskilda avsnitt.

Sänkta premier

Då EKN har att i princip såvitt möjligt driva sin garantiverksamhet af-färsmässigt, får premierna anpassas med hänsyn till erfarenheten i fråga om skadeersättningar och omkostnader. EKN:s garantiansvar kommer av naturliga skäl att till avsevärd del gälla export till riskfyllda marknader. Vissa reserver är under sådana förutsättningar erforderliga för att EKN på ett smidigt sätt skall kunna fullgöra sina uppgifter. Framhållas må att säkerhetsreservens relativa storlek i förhållande till utestående garanti-förbindelser visat en fortgående tendens att sjunka och utgjorde 7,2 % den 30.6. 1966 mot 7,6 % den 30.6. 1965 och 9,6 % den 30.6. 1964. Trots detta har EKN ansett det möjligt att fr. o. m. den 1.2. 1967 genomföra en premiejustering, som i huvudsak innebär sänkning av premienivån. På grund av vissa tekniska ändringar i garantisystemet kan i några fall en mindre höjning av premierna ske, men på andra mera väsentliga områden följer sänkningar. Totalt sett blir resultatet en betydande sänkning — uppskattningsvis 10—15 procent under tidigare gällande premienivå. Givetvis kommer EKN att även i fortsättningen med uppmärksamhet följa utvecklingen och justera premiesatserna, när så bedöms lämpligt.

Högre garantiprocentsats

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t genomförde EKN fr. o. m. den 1 februari 1967 vissa höjningar av garantiprocentsatserna, som bl. a. innebär att självriskan, när det gäller politiska risker, i normalfallet reduceras från 15 till 10 procent. Garantiprocentsatsen för politiska risker och för risker vid export till offentlig köpare utgör sålunda numera 90 % i fråga om alla marknader, där inte av exceptionella orsaker särskild försiktighet är motiverad. — För lagergarantier har garantiprocentsatsen höjts till normalt 75 % mot tidigare 60 %. För kommersiella risker kvarstår garanti-percenten i princip vid oförändrat 70 %. Då av EKN godtagen förstklassig bankgaranti eller annan likvärdig säkerhet föreligger, kan emellertid garanti-täckningen för denna risktyp höjas upp till 90 % vid export till »normala» marknader.

Genom de nämnda nyligen vidtagna höjningarna av garantiprocent-satsen för olika riskkategorier får den av EKN nu tillämpade garanti-täckningen anses vara i nivå med vad som förekommer i de av motionärerna åberopade konkurrentländerna. Syftet i motionen beträffande högre garan-tiprocentsats bör alltså vara tillgodosett.

Möjligheter till längre kredittider

Några absoluta regler beträffande kredittidens längd tillämpar EKN inte vid bedömningen om garanti skall medges i det enskilda fallet. EKN söker i stället med flexibilitet anpassa garantigivningen efter det faktiska

behovet. Kredittider över fem år för tyngre kapitalvaror, som närmast är av betydelse i detta sammanhang, kan sålunda godtagas även i andra fall än vid s. k. u-garantier,¹ om utländsk konkurrens föreligger. Å andra sidan får det anses vara ett starkt svenskt intresse att restriktivitet iakttages beträffande kredittidens längd enligt de strävanden som dokumenterats inom skilda internationella organisationer.

När det gäller u-garantier kan gynnsammare villkor beträffande bl. a. kredittidens längd medges än vad som normalt tillämpas i EKN:s verksamhet. För dylika garantier är kredittider upp till tio år inte ovanliga. EKN tillåter sig i detta sammanhang erinra om följande uttalande av Statsutskottet med anledning av vissa motioner till 1963 års riksdag (SU 58, s. 13):

»I motionerna har även yrkats att exportkreditnämnden bemyndigas att inom ramen för det belopp som avses för mindre restriktiv garantigivning till u-länderna lämna krediter på upp till tio år och i särskilda fall längre tid. Utskottet vill med anledning härav erinra om att exportkreditnämnden redan nu har Kungl. Maj:ts bemyndigande att fatta beslut om garantitider i överensstämmelse med det motionsvis gjorda yrkandet.»

Något stadgande om begränsning i fråga om kredittidens längd, såsom den nu aktuella motionen II: 695 synes förutsätta, återfinnes inte i bestämmelserna för EKN:s garantigivning, och någon ändring av gällande föreskrifter härvidlag är alltså inte påkallad. Som tidigare framhållits, tillämpar EKN enligt praxis en flexibel bedömning av kredittidens längd med hänsyn till de omständigheter som föreligger i det enskilda fallet.

Förbättrad form för ramgarantier

Beteckningen ramgaranti användes av EKN som teknisk term vid garantigivning för korta revolverande krediter avseende fortlöpande affärer med en eller flera köpare eller till ett eller flera länder. I motionen II: 695 torde med ramgarantier åsyftas globalgarantier (totalgarantier), varvid exportören i princip beviljas kreditgaranti för hela sin exportförsäljning. För dessa globalgarantier i vilka såväl ramgarantier som garantier för enstaka affärer kan ingå, har — i samband med förutnämnda ändringar av premier och garantiprocentsatser — vissa ändrade normer beslutats. Därigenom kommer premierna allmänt att minska betydligt vid denna garantiform. Vidare har rapportsystemet beträffande de affärer, som garanterats under globalgarantierna, förenklats för exportörerna.

På grund av den svenska exportens inriktning till väsentlig del på i stort sett riskfria marknader kan något större intresse för globalgarantierna knappast förväntas. Genom de nyssnämnda omläggningarna har dock garantiformen gjorts åtskilligt mer attraktiv. Motionärernas önskemål på denna punkt torde därför vara tillgodosett.

Ökning av ramen för det totala betalningsansvaret för staten vid garantigivningen

Enligt beslut av 1963 års riksdag (prop. 93; SU 58; rskr 1967) utökades maximibeloppet för statens betalningsansvar för exportkreditgarantier från 2 000 till 3 000 milj. kr., varav 500 milj. kr. reserveras för garantigivning på särskilt gynnsamma villkor vid export av betydelse för u-ländernas ekonomiska utveckling. Sistnämnda belopp har av 1964 års riksdag (prop.

¹ Dessa garantier avser exportprojekt av särskilt intresse för u-ländernas ekonomiska utveckling. Övriga garantier benämnes u-garantier.

137; SU 104; rskr. 224) höjts till 800 milj. kr. Av dessa rambelopp har Kungl. Maj:t genom särskilda beslut den 4 juni 1964 respektive 3 april 1964 ställt 2 400 milj. kr. till EKN:s förfogande för garantigivningen och därav 500 milj. kr. för den speciella u-garantigivningen.

Följande uppställning visar EKN:s engagemang vid några tidpunkter under de senaste verksamhetsåren. Uppgifterna avser såväl totalengagemang som engagemang beträffande u-garantier, i båda fallen dessutom fördelningen på i utsikt ställda garantier (utfästelser) och utfärdade garantier (förbindelser). Beloppen anges i milj. kr.

	30.6. 1964	30.6. 1965	30.6. 1966	31.12. 1966	31.1. 1967	3.3. 1967
Totalengagemang ..	1 728	1 877	1 718	1 793	1 907	2 183
Utfästelser	1 332	1 321	1 043	1 055	1 168	1 424
Förbindelser	396	556	675	738	739	759
Engagemang betr. u-garantier	266	219	336	303	299	334
Utfästelser	261	145	237	178	170	200
Förbindelser	5	74	99	125	129	134

Såsom framgår av ovanstående tabell har ökningen i EKN:s engagemang varit särskilt stor under den senaste tiden, vilket medfört att EKN:s rambelopp numera är till allra största delen ianspråktagna. EKN — som självfallet fortlöpande noga följer förändringarna i garantiansvaret — har därför hemställt om Kungl. Maj:ts bemyndigande att bevilja exportkreditgarantier till ett belopp av högst 2 850 milj. kr., varav 650 milj. kr. för u-garantier. Härutöver har EKN hemställt, att Chefen för handelsdepartementet måtte utverka riksdagens medgivande att ramen för u-garantigivning höjes från nuvarande 2 200 milj. kr. till 3 000 milj. kr. dvs. med 800 milj. kr.

De sakuppgifter — delvis inaktuella — som förekommer i motionen II: 695 och som inte berörts i det föregående, har EKN inte funnit anledning att särskilt kommentera.

Med hänsyn till vad ovan anförts får EKN hemställa att motionen II: 695 inte måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.